

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Τόμος 2ος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Γ. Βλάχος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή**

**υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το
Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
25% από εθνικούς πόρους.**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Δήμητρα Φλώρου

Εκπαιδευτικός Π.Ε.

Νικόλαος Στεφανόπουλος

Εκπαιδευτικός Π.Ε.

Ευσταθία Χριστοπούλου

Σχολική Σύμβουλος Π.Ε

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

**Ηλίας Γ. Ματσαγγούρας Καθηγητής,
Εθνικό και Καποδιστριακό**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κωνσταντίνος Παπαχρήστος

Σχολικός Σύμβουλος

Αναστασία Μελίστα

Εκπαιδευτικός Π.Ε.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Αθανάσιος Τσιούσης

Σκιτσογράφος - Εικονογράφος

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Αλεξάνδρα Χ. Κουλουμπαρίτση
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

Αχιλλέας Δρούγκας

Εικαστικός Καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
"ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ -
MULTIMEDIA Α.Ε."

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Δήμητρα Φλώρου
Νικόλαος Στεφανόπουλος
Ευσταθία Χριστοπούλου**

**Εκδοτικός Οίκος
Α. Α. ΛΙΒΑΝΗ**

**Κοινωνική και Πολιτική
Αγωγή**

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Τόμος 2ος

Κεφάλαιο 2

Υπερασπιζόμαστε τα δικαιώματά μας

Διαπιστώσαμε ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαιώματα, τα οποία τους επιτρέπουν να ζήσουν και να αναπτυχθούν με ελευθερία, αξιοπρέπεια, ασφάλεια και δικαιοσύνη. Αυτό αποτελεί μια μεγάλη κατάκτηση στην ιστορία της ανθρωπότητας.

• 1789

Οι άνθρωποι δεν είχαν πάντα αυτά τα δικαιώματα. Τα απέκτησαν με αγώνες και θυσίες χιλιάδων ανθρώπων, οι οποίοι αφιέρωσαν τη ζωή τους για την κατάργηση της δουλείας και για την

αναγνώριση του δικαιώματος της ισότητας και της ελευθερίας. Σημαντικό γεγονός, που βοήθησε στην αναγνώριση των δικαιωμάτων των ανθρώπων, ήταν η Γαλλική Επανάσταση το 1789. Με τη Γαλλική Επανάσταση καθιερώθηκαν πανηγυρικά οι βασικές πολιτικές ελευθερίες και τα φυσικά και απαράγραπτα δικαιώματα κάθε ανθρώπου: «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι και έχουν τα ίδια δικαιώματα».

Μετά από τη Γαλλική Επανάσταση δημιουργήθηκε ένα σύνολο δικαιωμάτων, που χαρακτηρίστηκαν ως ατομικά.

• 19ος-20ος αιώνας

Οι πόλεμοι είχαν και έχουν ως αποτέλεσμα την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Γι' αυτό, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τα κράτη-μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών Ο.Η.Ε. υιοθέτησαν ομόφωνα την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου (10-12-1948).

Η διακήρυξη αυτή καθορίζει τα βασικά δικαιώματα που πρέπει να έχουν όλοι οι άνθρωποι, όπως το δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία, στην ελευθερία της σκέψης, στη θρησκεία, στην τροφή και στην κατοικία.

Στον πίνακα που ακολουθεί υπάρχουν ορισμένα από τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα που

περιέχονται στην Οικουμενική Διακήρυξη του 1948.

<p>Καθένας έχει το δικαίωμα να παντρευτεί και να κάνει οικογένεια.</p>	<p>Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται σε ένα ασφαλές περιβάλλον και να αμείβεται δίκαια για την εργασία που προσφέρει.</p>
<p>Καθένας έχει το δικαίωμα σε ιατρική βοήθεια, αν είναι άρρωστος.</p>	<p>Καθένας έχει το δικαίωμα να ζει με ελευθερία και ασφάλεια.</p>
<p>Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στην πολιτισμική ζωή της κοινότητάς του.</p>	<p>Κανένας δεν μπορεί να παραβιάσει το σπίτι μας ή να ενοχλήσει εμάς και την οικογένειά μας.</p>

Εκτός από την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου υπάρχει και η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού.

- **Για ποιον λόγο νομίζετε ότι χρειάστηκε να γίνει ξεχωριστή σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού;**

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι μια διεθνής συνθήκη που αναφέρεται στα δικαιώματα των παιδιών. Δημιουργήθηκε το 1989 από τον Ο.Η.Ε.. Την έχουν υπογράψει 193 χώρες και το 1992 επικυρώθηκε από τη χώρα μας.

Τα 54 άρθρα, που περιέχει η Σύμβαση, αφορούν όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από την εθνική προέλευση, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις ιδιαίτερες ανάγκες ή την εμφάνισή τους. Μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες:

Δικαιώματα Επιβίωσης

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα για ζωή, στέγη, διατροφή και ιατρική φροντίδα.

Δικαιώματα Προστασίας

Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας, εκμετάλλευσης, παραμέλησης.

Δικαιώματα Ανάπτυξης - Εκπαίδευσης

Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην

εκπαίδευση, στο παιχνίδι και την αναψυχή, στη συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, στην πρόσβαση σε πληροφορίες, στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας.

Δικαιώματα Συμμετοχής

Επιτρέπεται στα παιδιά να παίζουν ενεργό ρόλο στις κοινωνίες και τα έθνη τους. Αυτά περιλαμβάνουν την ελευθερία να εκφράζουν γνώμη, να έχουν λόγο σε ζητήματα που αφορούν τη ζωή τους, να συμμετέχουν σε οργανώσεις και να συναθροίζονται ειρηνικά.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις στην καθημερινή μας ζωή όπου τα δικαιώματα των παιδιών παραβιάζονται.

2. Να διαβάσετε το παρακάτω απόσπασμα από την προσωπική μαρτυρία ενός παιδιού:

«Το ξύλο δεν βγήκε απ' τον Παράδεισο»

Με άφηνε αδιάφορο, όταν άκουγα τους φίλους μου να λένε ότι έτρωγαν ξύλο για τις αταξίες τους, μέχρι που συνέβη και σε εμένα. Τότε ένιωσα ντροπή και πόνο. Το ξύλο πληγώνει το σώμα και την ψυχή μας. Με το ξύλο το παιδί δεν μπορεί να καταλάβει το σωστό και το λάθος. Η τιμωρία αυτή το εξαγριώνει και το κάνει να νιώθει αβοήθητο. Το ταπεινώνει και το φοβίζει. Τα παιδιά, που μεγαλώνουν με ξύλο, μαθαίνουν να θεωρούν τη βίαιη συμπεριφορά φυσιολογική, με

συνέπεια να αρχίζουν και αυτά να χτυπούν.

Έχουν σκεφτεί ποτέ άραγε οι γονείς ότι, αν το παιδί τους κάνει μια αταξία και το χτυπήσουν, την επόμενη φορά που θα το ξανακάνει τι θα κάνουν; Θα το χτυπήσουν πιο δυνατά; Το ξύλο δεν κάνει καλό στα παιδιά. Οι γονείς και όσοι έχουν την ευθύνη ανατροφής τους δεν πρέπει να χρησιμοποιούν βία για τη διαπαιδαγώγησή τους. Εξάλλου αυτό απαγορεύεται κι από τον νόμο.

Να χωριστείτε σε 4 ομάδες.

Ας υποθέσουμε ότι η κάθε ομάδα είναι ένας από τους παρακάτω και θέλει να υποστηρίξει την άποψή του σχετικά με αυτό το ζήτημα:

Ένα παιδί: Πώς αισθάνεσαι όταν σε χτυπούν;

Ένας γονιός: Τι νομίζεις για το ξύλο; Το θεωρείς κακό ή καλό;

Ένας πολίτης: Θεωρείς ότι οι γονείς πρέπει να χτυπούν τα παιδιά τους. Γιατί το υποστηρίζεις αυτό;

Εκπρόσωπος της Unicef: Είσαι στην επιτροπή για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού. Γιατί νομίζεις ότι τα παιδιά δεν πρέπει να τρώνε ξύλο;

Αφού συζητήσετε στην ομάδα σας, να ορίσετε έναν εκπρόσωπο, ο οποίος θα υποστηρίξει τα επιχειρήματά σας στη συζήτηση με τις άλλες ομάδες.

Μάθαμε ότι...

Τα δικαιώματα των ανθρώπων δεν ήταν αναγνωρισμένα σε όλες τις ιστορικές περιόδους.

Στη σύγχρονη εποχή προστατεύονται από την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Υπάρχει ιδιαίτερη μέριμνα για την προστασία των παιδιών και γι' αυτό δημιουργήθηκε και η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού.

Κεφάλαιο 3

Η ελληνική πολιτεία προστατεύει τα δικαιώματά μας

Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες, τα δικαιώματα ίου ατόμου προστατεύονται από το Σύνταγμα και τους νόμους.

Τα δικαιώματα αυτά διακρίνονται σε ατομικά, κοινωνικά, πολιτικά και αφορούν τους Έλληνες πολίτες. Τα δικαιώματα των αλλοδαπών προστατεύονται από τις διεθνείς συμβάσεις, αλλά και από άρθρα του Συντάγματος, όπως για παράδειγμα το Άρθρο 5 που απαγορεύει να γίνονται διακρίσεις, οι οποίες στηρίζονται σε φυλετικά, γλωσσικά ή θρησκευτικά κριτήρια.

Ατομικά Δικαιώματα

είναι αυτά που εξασφαλίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας κάθε ατόμου, όπως:

- **Η προσωπική ελευθερία**
- **Η προσωπική ασφάλεια**
- **Το άσυλο κατοικίας**
- **Η ισότητα**
- **Η θρησκευτική ελευθερία**
- **Η ατομική ιδιοκτησία**
- **Η ελευθερία του τύπου**

Κοινωνικά Δικαιώματα

είναι οι παροχές που είναι υποχρεωμένη η πολιτεία να εξασφαλίζει στους πολίτες, έτσι ώστε όλοι να απολαμβάνουν τα στοιχειώδη αγαθά, όπως:

- **Δικαίωμα για εκπαίδευση**

- **Δικαίωμα για εργασία**
- **Προστασία της μητρότητας, της υγείας, του περιβάλλοντος**
- **Δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση, για κατοικία**

Πολιτικά Δικαιώματα
είναι αυτά που εξασφαλίζουν τη συμμετοχή του πολίτη στην άσκηση της κρατικής εξουσίας, όπως:

- **Να εκλέγει τους αντιπροσώπους του (βουλή, δήμο, ευρωβουλή, νομαρχία)**
- **Να εκλέγεται σε αυτά τα όργανα**
- **Να ιδρύει και να συμμετέχει σε πολιτικά κόμματα**
- **Να διορίζεται σε δημόσιες υπηρεσίες**
- **Να είναι ένορκος στα δικαστήρια**

Να επιλέξετε ένα δικαίωμα ατομικό, ένα κοινωνικό και ένα πολιτικό. Να γράψετε ποια είναι η υποχρέωση για τον πολίτη και για το κράτος, σύμφωνα με το παράδειγμα:

Δικαίωμα	Υποχρέωση	
	Ατομική	Κρατική
Ισότητα	Να μην αποκλείω κανέναν από την εργασία	Όλοι είμαστε ίσοι απέναντι στους νόμους

Δικαίωμα	Υποχρέωση	
	Ατομική	Κρατική

Οι κάτοικοι του Πανοράματος, που διαβάσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, για να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους απευθύνθηκαν και στον Συνήγορο του πολίτη.

► Ο Συνήγορος του Πολίτη δημιουργήθηκε το 1997. Είναι μια Ανεξάρτητη Αρχή, η οποία ελέγχεται μόνο από τη Βουλή των Ελλήνων, δηλαδή από τους

αντιπροσώπους του λαού. Σε αυτήν την Αρχή λειτουργούν 6 τμήματα που συντονίζονται από 6 Βοηθούς Συνηγόρους. Ο Συνήγορος μεσολαβεί μεταξύ των πολιτών και της Διοίκησης, για να προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών και να ελέγχει αν γίνονται όλα νόμιμα. Προσφέρει τις υπηρεσίες του δωρεάν σε όποιον πολίτη το ζητήσει.

Τι είναι η Διοίκηση;

Είναι τα Υπουργεία, οι Δημόσιες Υπηρεσίες, οι Δήμοι και όσοι ασκούν κρατική εξουσία.

Καλημέρα. Το πρόβλημα μου, όπως και άλλων μητέρων με μωρά, είναι η καθημερινή μου μετακίνηση στην πόλη μου, όταν κυκλοφορώ με το μωρό μου στο καρότσι. Και θα σας εξηγήσω γιατί το θεωρώ πρόβλημα; Στην πόλη μου τα πεζοδρόμια έχουν σπασμένες πλάκες και λακκούβες. Συχνά ανεβαίνουν και σταθμεύουν σ' αυτά αυτοκίνητα. Αποφάσισα να διαμαρτυρηθώ στον δήμο και, αφού το πρόβλημα δεν λύθηκε, απευθύνθηκα στον Συνήγορο του Πολίτη.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες, ερεύνησε την κατάσταση των πεζοδρομίων της πόλης μας. Από την έρευνα που έκανε διαπίστωσε την κακή κατάσταση των πεζοδρομίων και ότι εμποδίζεται η ελεύθερη πρόσβαση των πεζών στα πεζοδρόμια. Έτσι, λοιπόν, κάλεσε τον Δήμο, την τροχαία και το αρμόδιο υπουργείο «Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών»:

- να φροντίσουν για τη συντήρηση και την επισκευή των πεζοδρομίων,**
- να κατασκευάσουν ράμπες στα πεζοδρόμια, όπου δεν υπάρχουν,**
- να ενημερώσουν και να κινήσουν το ενδιαφέρον των πολιτών για τα προβλήματα που δημιουργούνται σε βάρος των πεζών, εξαιτίας της**

παράνομης στάθμευσης των αυτοκινήτων,

- να γίνονται συχνοί έλεγχοι και να επιβάλλονται οι ανάλογες ποινές για τα αυτοκίνητα που σταθμεύουν πάνω στα πεζοδρόμια.

Κάθε υπηρεσία στον τομέα της Διοίκησης, δεσμεύτηκε να ακολουθήσει τις προτάσεις του Συνήγορου του Πολίτη και να βελτιώσει την ποιότητα της ζωής των πολιτών.

**Υπάρχει και ο
Συνήγορος του Παιδιού.
Τον καλέσαμε να έρθει
στο σχολείο μας και να
συζητήσει μαζί μας.**

επίσκεψη στην τάξη

Ένα από τα τμήματα του Συνήγορου του Πολίτη είναι και ο Συνήγορος του Παιδιού στην Ελλάδα. Λειτουργεί από τον Ιούλιο του 2003 και αποστολή του είναι να υπερασπίζεται τα δικαιώματα των ανηλίκων, δηλαδή όλων των αγοριών και κοριτσιών έως την ηλικία των 18 χρόνων.

Τα παιδιά ρωτούν...	Ο Συνήγορος του Παιδιού απαντά...
Πώς μαθαίνει ο Συνήγορος του Παιδιού ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά μας;	Εξετάζω καταγγελίες παιδιών και ενηλίκων για παραβιάσεις δικαιωμάτων του παιδιού. Επισκέπτομαι σχολεία και ιδρύματα, συναντώ τα παιδιά και ακούω τις απόψεις τους. Επικοινωνώ με εκπαιδευτικούς και άλλους επαγγελματίες που ασχολούνται με τα παιδιά. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν το κρίνω απαραίτητο, επεμβαίνω χωρίς να το ζητήσουν οι πολίτες.

Τα παιδιά ρωτούν...	Ο Συνήγορος του Παιδιού απαντά...
Και όταν διαπιστώνει ο Συνήγορος ότι παραβιάζονται τα δικαιώματα του παιδιού τι κάνει;	Προτείνω προς τη διοίκηση και τα αρμόδια υπουργεία μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

1. Να δώσετε απαντήσεις στις ερωτήσεις του Συνήγορου του Παιδιού:

Ο Συνήγορος του Παιδιού ρωτά...	Τα παιδιά απαντούν...
Ποια δικαιώματά σας γνωρίζετε;	

<p>Ο Συνήγορος του Παιδιού ρωτά...</p>	<p>Τα παιδιά απαντούν...</p>
<p>Τι κάνετε όταν αυτά παραβιάζονται;</p>	

**Εγώ είδα στην
τηλεόραση το μήνυ-
μα του Συνήγορου
του Παιδιού για τη
σωματική τιμωρία.**

**Το τηλεοπτικό αυτό μήνυμα
εγκρίθηκε από το Εθνικό Συμβούλιο
Ραδιοτηλεόρασης και προβάλλεται
από τους τηλεοπτικούς σταθμούς
της χώρας.**

**Σύμφωνα με το Σύνταγμα της
Ελλάδας, το Εθνικό Συμβούλιο**

Ραδιοτηλεόρασης, (Ε.Σ.Ρ.), μια άλλη Ανεξάρτητη Αρχή, έχει στόχο να ελέγχει τη λειτουργία του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης σύμφωνα με τους νόμους. Επίσης, προστατεύει τα παιδιά και τους νέους ως προς το περιεχόμενο των προγραμμάτων αυτών των μέσων ενημέρωσης, στέλνοντας τις κατάλληλες οδηγίες.

2. Αφού διαβάσετε ένα μικρό απόσπασμα από μια οδηγία του Ε.Σ.Ρ. προς τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

- **Απαγορεύεται στους τηλεοπτικούς σταθμούς η μετάδοση διαφημίσεων παιδικών παιχνιδιών από τις 7.00 μ.μ. έως τις 10.00 μ.μ..**

- Απαγορεύεται η διαφήμιση πολεμικών παιχνιδιών.
- Η ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει να προκαλεί κίνδυνο ηθικής ή σωματικής βλάβης στους ανηλίκους.
- Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι έστειλε το Ε.Σ.Ρ. αυτή την οδηγία;
- Ποια δικαιώματα των παιδιών προστατεύει;
- Γιατί το Ε.Σ.Ρ. ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τα παιδιά;

Μάθαμε ότι...

Μερικές φορές η Διοίκηση, δηλαδή τα υπουργεία, οι δήμοι και οι κοινότητες, οι οργανισμοί κοινής ωφέλειας, όπως η Δ.Ε.Η. και η Ε.Υ.Δ.Α.Π., μπορεί με τις ενέργειές

τους να θίγουν τα δικαιώματα των πολιτών.

Για να προστατευθούν λοιπόν οι πολίτες και τα δικαιώματά τους, η πολιτεία δημιούργησε με νόμους τις ανεξάρτητες αρχές.

Σε αυτές τις αρχές μπορούν να απευθυνθούν όλοι. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι ανεξάρτητες αρχές επεμβαίνουν από μόνες τους, για να προστατεύσουν τους πολίτες.

Κεφάλαιο 4

Τι έμαθα ως τώρα;

1. Μια εικόνα χίλιες λέξεις...

Οι παρακάτω εικόνες παρουσιάζουν τη ζωή παιδιών στον κόσμο. Να αντιστοιχίσετε κάθε εικόνα με τα άρθρα από τη Διεθνή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του παιδιού που είτε κατοχυρώνονται είτε παραβιάζονται. (Σημειώστε στην αρχή κάθε άρθρου το γράμμα της εικόνας που του αντιστοιχεί).

α.

β.

γ.

δ.

ε.

στ.

- 1. Το κάθε παιδί πρέπει να τρέφεται ικανοποιητικά, να έχει σπίτι, ψυχαγωγία και ιατρική φροντίδα.
- 2. Αν το παιδί έχει κάποιο σωματικό πρόβλημα δικαιούται να έχει ιδιαίτερη φροντίδα και εκπαίδευση.
- 3. Τα παιδιά χρειάζονται μια οικογένεια. Αν δεν έχουν οικογένεια ή αν είναι πολύ φτωχή, οφείλει να τα φροντίσει το κράτος.
- 4. Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη μάθηση. Τουλάχιστον η στοιχειώδης εκπαίδευση πρέπει να είναι δωρεάν και υποχρεωτική.
- 5. Κανένα παιδί δεν πρέπει να έχει άμεση συμμετοχή στις εχθροπραξίες.
- 6. Κανένα παιδί δεν πρέπει να δουλεύει αν δε φτάσει στην κατάλ-

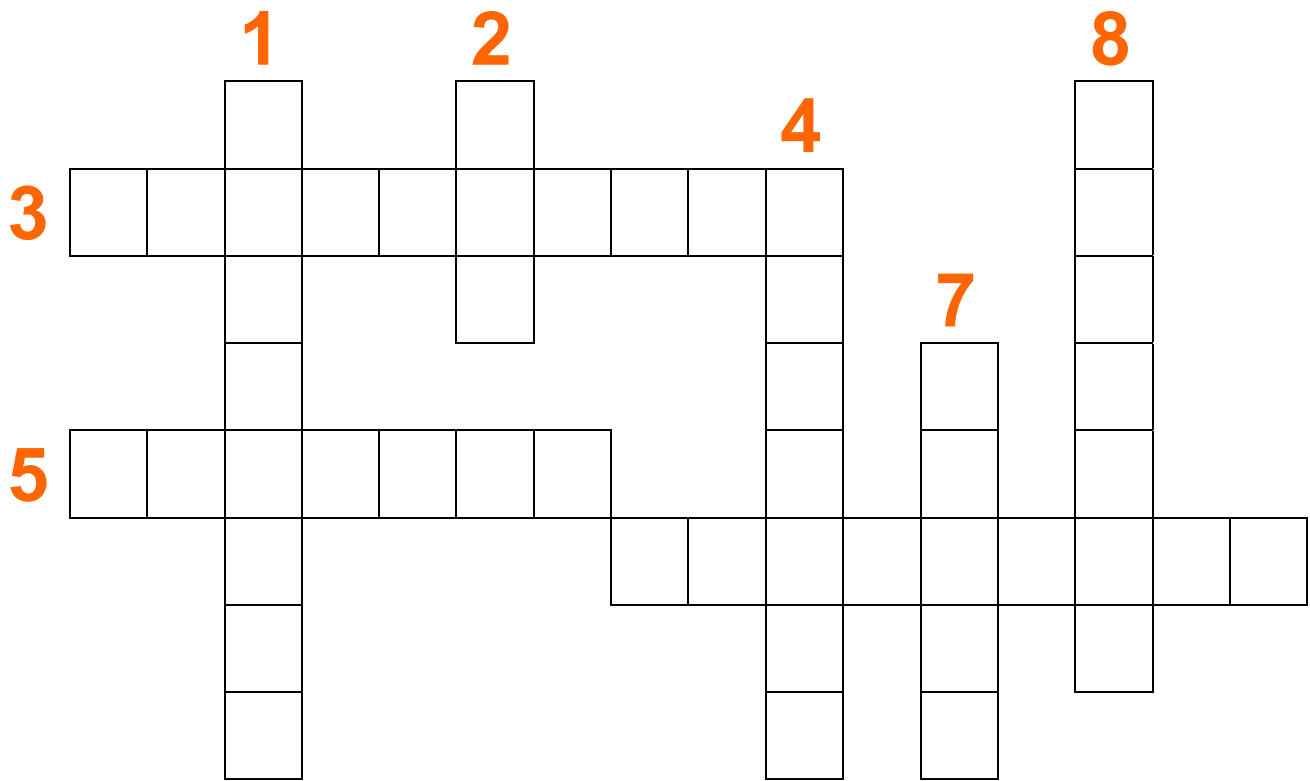
Ληλη ηλικία και δεν πρέπει να κάνει ποτέ ανθυγιεινή εργασία.

2. Οι παρακάτω φράσεις αναφέρονται σε παραβιάσεις δικαιωμάτων. Να τις διαβάσετε προσεκτικά και να γράψετε δίπλα ποιο δικαίωμα παραβιάζεται και σε ποια ομάδα δικαιωμάτων ανήκει:

Απολύθηκε από την εργασία της, επειδή έμεινε έγκυος.		
Δεν υπήρχαν ψηφοδέλτια όλων των κομμάτων στο εκλογικό κέντρο.		

<p>Ο ασθενής αναγκάστηκε να παραμείνει σε φορείο στον διάδρομο του νοσοκομείου, επειδή δεν υπήρχε ελεύθερο κρεβάτι.</p>		
<p>Δεν έγινε η εγγραφή του στο σχολείο, επειδή δεν ήταν μεταφρασμένο το πιστοποιητικό γέννησής του.</p>		

3. Να συμπληρώσετε το σταυρόλεξο.

1. Μπορώ να μιλώ ελεύθερα, επειδή υπάρχει ίσο δικαίωμα ελεύθερης...
2. Κάθε παιδί έχει ίσο δικαίωμα στη...
3. Όλοι οι άνθρωποι έχουμε...
4. Μια κατηγορία δικαιωμάτων...
5. Κάθε δικαίωμα είναι η ελευθερία ικανοποίησης μιας...
6. Και μια άλλη κατηγορία δικαιωμάτων.

7. Έχω δικαίωμα να ακούν τη ... μου.

8. Ένα κοινωνικό δικαίωμα.

Εν συντομία

Δικαίωμα είναι η ελευθερία που έχει κάθε άνθρωπος να ικανοποιεί τις ανάγκες του.

Η άσκηση των δικαιωμάτων μας δημιουργεί και τις ανάλογες υποχρεώσεις.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι θεμελιώδεις ελευθερίες, που ισχύουν για όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από εθνική προέλευση, φύλο, γλώσσα, θρησκεία. Ο σεβασμός και η προστασία αυτών των δικαιωμάτων μάς επιτρέπουν να ζήσουμε με αξιοπρέπεια, ασφάλεια και ειρήνη, καθώς και να

αναπτύξουμε όλες τις ικανότητές μας.

Τα κράτη - μέλη του Ο.Η.Ε. έχουν υιοθετήσει την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Αυτά διακρίνονται σε ατομικά, κοινωνικά και πολιτικά. Στην Ελλάδα τα δικαιώματα των ανθρώπων προστατεύονται από το Σύνταγμα και τους νόμους. Επίσης, τα δικαιώματα του παιδιού κατοχυρώνονται με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Η ελληνική πολιτεία έχει δημιουργήσει τις Ανεξάρτητες Αρχές, όπως είναι ο Συνήγορος του Πολίτη και το Ε.Σ.Ρ., στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν όλοι οι πολίτες, όταν θίγονται τα δικαιώματά τους.

Ζούμε στη δημοκρατία

Σ' αυτήν την ενότητα:

- θα μάθουμε τι είναι δημοκρατία και ποιες διαφορές έχει από τη δικτατορία.
- θα γνωρίσουμε το πολίτευμα της χώρας μας και τις λειτουργίες του Ελληνικού Κοινοβουλίου.
- θα διερευνήσουμε και θα προβληματιστούμε για τη δημοκρατία στην καθημερινή μας ζωή, στο σχολείο, στη γειτονιά, στη χώρα μας.

**Θα κάνουμε κι εκλογές
στην τάξη μας!**

**Θα προσπαθήσουμε
να κάνουμε πράξη τη
δημοκρατία στην
καθημερινή μας ζωή.**

Κεφάλαιο 1

Τι είναι δημοκρατία;

Για να κατοχυρώσουμε τα δικαιώματά μας, πρέπει να ζούμε σε ένα κράτος, στο οποίο όλοι οι πολίτες είναι ίσοι, είναι υπεύθυνοι για την πρόοδο, την ειρήνη και την ευημερία της κοινωνίας.

Δηλαδή να ζούμε σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα.

Πολίτευμα είναι ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται και ασκείται η κρατική εξουσία.

Δημοκρατία είναι το πολίτευμα στο οποίο την εξουσία την έχει ο δήμος, δηλαδή ο λαός. Στα σύγχρονα κράτη οι πολίτες αναθέτουν την εξουσία αυτή στους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους, τους βουλευτές. Στη δημοκρατία κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να εκλέγει αυτούς που θα τον κυβερνήσουν, αλλά και να εκλέγεται ο ίδιος από τους συμπολίτες του, για να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας.

Στην Ελλάδα έχουμε Δημοκρατία. Όμως αυτό δεν ίσχυε πάντα. Για μια επταετία, από το 1967 έως το 1974, είχαμε στρατιωτική δικτατορία, δηλαδή χούντα. Καλέσαμε στην τάξη μας την κ. Αθηνά, η οποία τότε ήταν φοιτήτρια και αγωνίστηκε για την πτώση της χούντας και την επάνοδο της δημοκρατίας.

επίσκεψη στην τάξη

«Στις 21 Απριλίου 1967 μια ομάδα στρατιωτικών διέλυσε τη Βουλή και κατήργησε τη δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση

με πραξικόπημα, δηλαδή με βίαιο τρόπο. Καταπάτησε τα δημοκρατικά δικαιώματα των πολιτών, όπως την ελευθερία του λόγου και το δικαίωμα να εκλέγουν την κυβέρνηση. Πολλοί πολίτες που αντέδρασαν σε αυτή την κατάσταση φυλακίσθηκαν, βασανίστηκαν και οδηγήθηκαν στην εξορία. Τον Ιούλιο του 1974 μετά από αγώνες του λαού, των εργατών, των αγροτών και των φοιτητών, η χούντα έπεσε και η δημοκρατία επανήλθε στην Ελλάδα».

Γι' αυτό, κάθε χρόνο στις 17 του Νοέμβρη τιμάμε τον αγώνα των φοιτητών που εξεγέρθηκαν στο Πολυτεχνείο κατά της χούντας.

1. Να γράψετε κάτω από κάθε πρόταση σε ποιο πολίτευμα αναφέρεται:

Δημοκρατία

Δικτατορία

Οι πολίτες έχουν την ελευθερία να εκφράζουν τη διαφωνία τους είτε με απεργίες είτε με διαδηλώσεις.

.....

Η αστυνομία και ο στρατός φροντίζουν για την ασφάλεια των πολιτών και των συνόρων.

.....

Οι πολίτες είναι ελεύθεροι να λένε τη γνώμη τους.

.....

**Οι πολίτες διώκονται, τιμωρούνται
και φυλακίζονται σε περίπτωση
διαφωνίας με τους δικτάτορες.**

.....

**Απαγορεύονται οι συγκεντρώσεις
και οι διαμαρτυρίες των πολιτών.**

.....

**Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι
απέναντι στον νόμο.**

.....

**Υπάρχει λογοκρισία, όχι στη
γνώμη των πολιτών, α και στην
πληροφόρηση τους.**

.....

**Η αστυνομία και ο στρατός
επιβάλλουν, ακόμη και με τη βία,
τις εντολές των δικτατόρων.**

.....

**Οι πολίτες έχουν την ελευθερία να
διεκδικούν τα δικαιώματά τους.**

.....

Μάθαμε ότι...

**Ο τρόπος με τον οποίο οργανώ-
νεται και ασκείται η κρατική εξουσία
ονομάζεται πολίτευμα. Η δημοκρα-
τία είναι ένα πολίτευμα σύμφωνα με
το οποίο η εξουσία πηγάζει από
τον λαό. Στη δημοκρατία όλοι οι
πολίτες έχουν το δικαίωμα να
εκλέγουν και να εκλέγονται και να
συμμετέχουν στα κοινά. Είναι ίσοι
απέναντι στον νόμο και έχουν
κατοχυρωμένα τα ατομικά, κοινω-
νικά και πολιτικά δικαιώματά τους.**

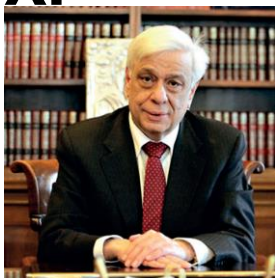
Κεφάλαιο 2

Το δημοκρατικό πολίτευμα της Ελλάδας

1. Το πολίτευμα της χώρας μας είναι η Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Τι σημαίνει αυτό; Οι εικόνες θα σας βοηθήσουν να καταλάβετε το πολίτευμά μας. Συμπληρώστε τις λέξεις στα κενά: κυβέρνηση, Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αντιπροσώπους, λαός.

Ο εκλέγει κάθε 4 χρόνια τουςτου,

ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΕΚΛΕΓΟΥΝ ΤΟΝ

.....
**–κάθε 5 χρόνια– ο οποίος είναι ο
αρχηγός του κράτους.**

**Από τη Βουλή προέρχεται η
....., η οποία κυβερνά
τη χώρα.**

**Πώς εκλέγει ο λαός τους
αντιπροσώπους του;**

**Μόλις προκηρυχθούν οι εκλογές, οι
πολίτες παρακολουθούν,
ενημερώνονται και διαβάζουν τα
προγράμματα των πολιτικών
κομμάτων.**

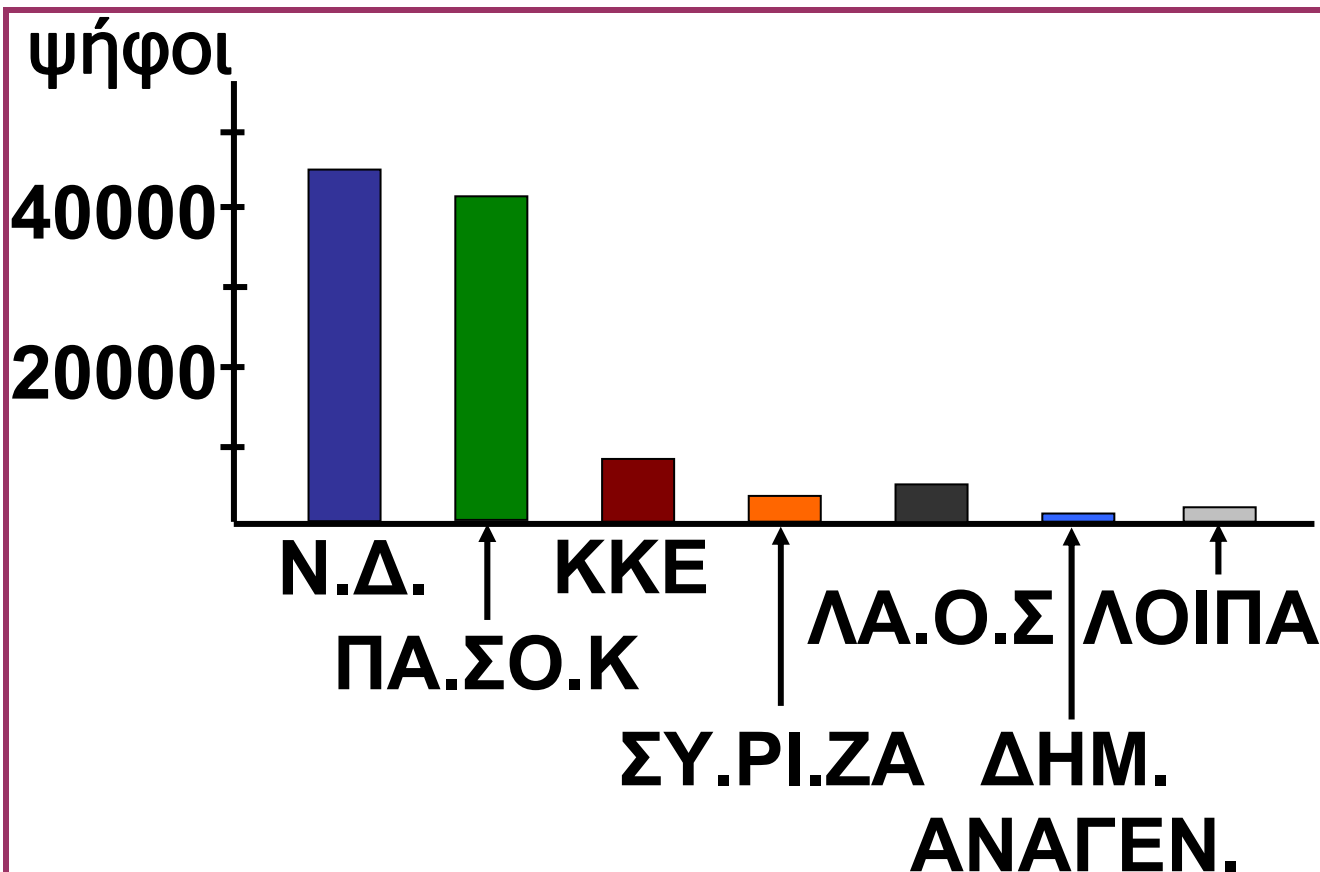
Την ημέρα των εκλογών οι ψηφοφόροι πηγαίνουν στα εκλογικά κέντρα και ψηφίζουν το κόμμα που θεωρούν καλύτερο. Μόλις τελειώσει η ψηφοφορία, μετρώνται τα ψηφοδέλτια του κάθε κόμματος και οι ψήφοι που έλαβε κάθε υποψήφιος.

Στη δημοκρατία υπάρχουν τα πολιτικά κόμματα. Οι πολίτες δηλαδή είναι ελεύθεροι να δημιουργούν ενώσεις με σκοπό να αναλάβουν την κυβέρνηση της χώρας. Αυτές οι ενώσεις των πολιτών είναι τα πολιτικά κόμματα.

Ξέρεις, σκέφτομαι ότι, επειδή η τάξη μας αποτελεί μια ομάδα, μπορεί να εκλέξει ένα συμβούλιο. Το μαθητικό συμβούλιο θα είναι υπεύθυνο να μας ενημερώνει για τα προβλήματα που δημιουργούνται στο σχολείο και την τάξη και να μεταφέρει την άποψή μας για τα θέματα που μας απασχολούν στον σύλλογο των διδασκόντων. Αφού ζούμε στη δημοκρατία, θα πρέπει αυτό το συμβούλιο να βγει μέσα από εκλογές, για να εκφράζει την πλειοψηφία της τάξης.

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΗΜΑΘΙΑΣ 2007

Εγγεγραμμένοι: 138.632

Ψηφίσαντες: 111.741

Σύνολο Άκυρων-Λευκών: 2.926

Έγκυρα: 108.813

2. Εκλογές στην τάξη!!

Το μαθητικό συμβούλιο της τάξης μας θα αποτελείται από 5 μέλη.

Όσοι από τους μαθητές της τάξης μας επιθυμούν να είναι υποψήφιοι το δηλώνουν γράφοντας το όνομά τους στον πίνακα.

Ορίζουμε τριμελή εφορευτική επιτροπή από τους συμμαθητές μας που δεν είναι υποψήφιοι για το συμβούλιο. Αυτή η επιτροπή θα αναλάβει τη διεξαγωγή των εκλογών.

Η εφορευτική επιτροπή φτιάχνει τα ψηφοδέλτια με τα ονόματα των υποψηφίων και ετοιμάζει την κάλπη (ψηφοδόχο).

Κάθε μαθητής παίρνει ένα ψηφοδέλτιο και βάζει σταυρό σε 3 διαφορετικά ονόματα. Ρίχνει το ψηφοδέλτιο διπλωμένο στην κάλπη. Η ψηφοφορία είναι μυστική.

Μόλις ψηφίσουν όλοι, η εφορευτική επιτροπή μετρά τις ψήφους που έλαβε κάθε υποψήφιος και ανακοινώνει τα αποτελέσματα.

Μέλη του μαθητικού συμβουλίου εκλέγονται οι 5 υποψήφιοι που συγκέντρωσαν τους περισσότερους σταυρούς.

Οι υποψήφιοι μπορούν να μιλήσουν για τα σχέδιά τους, αν εκλεγούν στο συμβούλιο. Επίσης, μπορούν να διατυπώσουν τις απόψεις τους για τα καθήκοντα του συμβουλίου.

**Θα δημιουργήσουμε
αφίσες για τις εκλογές.
Τα αποτελέσματα θα
τα παρουσιάσουμε με
γραφήματα.**

Μάθαμε ότι...

**Το πολίτευμα της χώρας μας είναι
Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική
Δημοκρατία, διότι:**

- Οι Έλληνες πολίτες, κάθε τέσσερα χρόνια, εκλέγουν τους αντιπροσώπους τους, τους βουλευτές.**
- Οι βουλευτές εκλέγουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.**

Κεφάλαιο 3

Πώς λειτουργεί το Ελληνικό Κοινοβούλιο

Η Βουλή είναι το όργανο της πολιτείας στο οποίο εκφράζονται, μέσω των αντιπροσώπων, οι απόψεις του ελληνικού λαού. Είναι ο χώρος στον οποίο γίνεται ο δημόσιος διάλογος για τα θέματα που αφορούν το ελληνικό κράτος και έθνος.

επίσκεψη στην τάξη

Σήμερα καλέσαμε στην τάξη μας τον Νικόλα και την Ελένη, συμμαθητές μας από την ΣΤ΄ τάξη του σχολείου μας. Θα μας μιλήσουν για τη Βουλή των Ελλήνων.

Πριν λίγες μέρες η τάξη μας επισκέφθηκε το Ελληνικό Κοινοβούλιο. Κοινοβούλιο ονομάζεται το σύνολο των βουλευτών, δηλαδή των αντιπροσώπων που εξέλεξε ο ελληνικός λαός.

Κοινοβούλιο ή Βουλή ονομάζεται επίσης και το κτίριο στο οποίο συνεδριάζουν οι βουλευτές.

Στην αρχαία Αθήνα μάθαμε ότι όλοι οι πολίτες συγκεντρώνονταν, συζητούσαν και αποφάσιζαν για σημαντικά θέματα της πόλης τους (Εκκλησία του Δήμου).

Στα σύγχρονα κράτη, επειδή οι πολίτες είναι πολλοί, δεν είναι δυνατόν να συγκεντρώνονται όλοι μαζί πολύ συχνά και να αποφασίζουν για όλα τα ζητήματα που τους αφορούν. Γι' αυτό και οι πολίτες δεν αποφασίζουν πλέον απευθείας οι ίδιοι για όλα τα θέματα, αλλά αναθέτουν την εξουσία αυτή στους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους, τους βουλευτές.

Οι κύριες λειτουργίες του Κοινοβουλίου είναι η ψήφιση νόμων (νομοθετικό έργο) και ο έλεγχος των πράξεων της κυβέρνησης (κοινοβουλευτικός έλεγχος).

Το νομοθετικό έργο της Βουλής των Ελλήνων

Η σημαντικότερη αρμοδιότητα της Βουλής των Ελλήνων είναι η νομοθετική, δηλαδή η θέσπιση νόμων. Η κύρια λειτουργία της δηλαδή είναι να συζητά, να επεξεργάζεται και να ψηφίζει τους νόμους.

Ας δούμε με ποιον τρόπο νομοθετεί η Βουλή:

Η κυβέρνηση κατέθεσε στη Βουλή ένα σχέδιο νόμου (νομοσχέδιο) για την «Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών», που αποτελούν την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας μας.

Το σχέδιο αυτό του νόμου το πήραν οι βουλευτές μιας ειδικής επιτροπής της Βουλής, η οποία είναι

αρμόδια για αυτά τα θέματα. Σε αυτήν την επιτροπή συμμετείχαν βουλευτές από όλα τα κόμματα που αντιπροσωπεύονται στη Βουλή. Αφού το διάβασαν, συζήτησαν, είπαν την άποψή τους και δέχθηκαν κατά πλειοψηφία να το ψηφίσει η Βουλή.

Η Ολομέλεια της Βουλής, δηλαδή το σύνολο των βουλευτών, αφού άκουσε την απόφαση της Επιτροπής ψήφισε. Το νομοσχέδιο έγινε δεκτό κατά πλειοψηφία στη συνεδρία της ολομέλειας της Βουλής στις 8/4/2008.

Εκτός από την κυβέρνηση, μπορούν και οι βουλευτές να

προτείνουν έναν νόμο (πρόταση νόμου) για κάποιο θέμα που θεωρούν σημαντικό.

Η Βουλή και οι πολίτες ελέγχουν την Κυβέρνηση

Ας δούμε με ποιον τρόπο:

Οι κάτοικοι μιας περιοχής διαπιστώνουν ότι ο αρχαιολογικός χώρος της περιοχής τους δεν συντηρείται και δεν φυλάσσεται σωστά...

Επικοινωνούν με τους βουλευτές που εκλέγονται στην περιοχή τους. Τους εκθέτουν το πρόβλημα.

Οι βουλευτές καταθέτουν στη Βουλή ερώτηση προς την Κυβέρνηση, προκειμένου να ενεργήσει για το θέμα αυτό. Ο αρμόδιος Υπουργός, αφού εξετάσει την ερώτηση, είναι υποχρεωμένος να δώσει εξηγήσεις στη Βουλή.

1. Βουλευτές για μια μέρα!

Τα μέλη της ομάδας σας έχουν εκλεγεί βουλευτές του Ελληνικού

Κοινοβουλίου. Η Κυβέρνηση προτείνει στη Βουλή τον προϋπολογισμό, δηλαδή τα έσοδα και τα έξοδα του κράτους, για την επόμενη χρονιά. Εσείς θέλετε να μοιράσετε το ποσό των 100.000.000€ από τον προϋπολογισμό, με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που προτείνει η Κυβέρνηση.

Πώς θα μοιράσετε το ποσό αυτό; Να συμπληρώσετε τα ποσά και να δικαιολογήσετε την πρότασή σας. Μετά, να συζητήσετε μεταξύ σας πόσο εύκολο ήταν να καταλήξετε σε μια απόφαση.

Παιδεία	
Κατασκευή και συντήρηση σχολείων	
Έκδοση σχολικών βιβλίων	

Παιδεία

**Δημιουργία
σχολικών
βιβλιοθηκών**

Υγεία

**Κατασκευή
νοσοκομείων**

**Αγορά ιατρικών
μηχανημάτων**

**Διορισμός
νοσηλευτικού
προσωπικού**

Πολιτισμός

**Δημιουργία
μουσείων**

**Πολιτιστικές
εκδηλώσεις**

**Συντήρηση
αρχαιολογικών
χώρων**

Οι Έλληνες πολίτες δεν εκλέγουν μόνο τους βουλευτές του Ελληνικού Κοινοβουλίου, αλλά συμμετέχουν και στην εκλογή των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αφού η χώρα μας είναι μέλος της Ε.Ε..

Μάθαμε ότι...

Η Βουλή είναι ένα όργανο του κράτους που ασκεί εξουσία και στο οποίο εκφράζονται οι βασικές απόψεις του ελληνικού λαού. Συγκροτείται από τους βουλευτές, οι οποίοι εκλέγονται άμεσα από τους πολίτες (ψηφοφόροι). Οι εκλογές διεξάγονται κάθε τέσσερα χρόνια.

Βασικό έργο των βουλευτών είναι η νομοθεσία, καθώς και ο έλεγχος των πράξεων της κυβέρνησης. Ο έλεγχος αυτός είναι στοιχείο του δημοκρατικού μας πολιτεύματος, αφού ασκείται από τους αντιπροσώπους του λαού.

Κεφάλαιο 4

Η δημοκρατία στην καθημερινή ζωή

Η δημοκρατία δεν είναι απλώς μια μορφή πολιτεύματος. Υπάρχει στην καθημερινή μας ζωή, στη συμπεριφορά μας, στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Είναι ένας τρόπος ζωής.

Ζούμε μαζί και συναποφασίζουμε

1. Να διαβάσετε τον διάλογο των παιδιών, να συζητήσετε και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

**Το μαθητικό συμβούλιο της τάξης
μάς κάλεσε χθες σε συγκέντρωση,
για να συζητήσουμε ορισμένα
σοβαρά θέματα που αφορούν την
τάξη μας.**

**Κάποιοι συμμαθητές μας
διαπίστωσαν ότι τα φώτα της
αίθουσας παραμένουν αναμμένα
ακόμα κι όταν βγαίνουμε έξω.
Επίσης, υπάρχουν πολλά χαρτιά
κάτω από τα θρανία.**

- **Ποιες συμπεριφορές των μαθη-
τών, που αναφέρουν ο Αλέξανδρος**

και η Δανάη, θεωρείτε ότι στηρίζουν τη δημοκρατία στην καθημερινή ζωή στο σχολείο και ποιες όχι; Γιατί;

- Πώς νομίζετε ότι πρέπει να γίνει η συζήτηση στην τάξη, ώστε να διεξαχθεί με δημοκρατικό τρόπο;

Ύστερα από τη συζήτηση, η τάξη μας αποφάσισε κατά πλειοψηφία να δημιουργήσουμε ένα σύνολο κανόνων συμπεριφοράς στη σχολική αίθουσα.

- Όσοι από τους μαθητές δεν συμφώνησαν, είναι υποχρεωμένοι να εφαρμόσουν αυτούς τους κανόνες συμπεριφοράς;

2. Παραμένουμε στον χώρο του σχολείου και εξετάζουμε άλλη μια περίπτωση εφαρμογής της δημοκρατίας στην καθημερινή ζωή. Να διαβάσετε την παρακάτω περίπτωση και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

Πρόσφατα στο σχολείο του Παύλου ήρθαν μαθητές από άλλες χώρες. Μιλούν διαφορετική γλώσσα, έχουν διαφορετική θρησκεία και συνήθειες.

Ο Παύλος θα ήθελε πολύ να γνωρίσει καλά αυτούς τους μαθητές, να μάθει για την πατρίδα τους, κι αν είναι δυνατόν, κάποιες λέξεις στη γλώσσα τους. Κάποιοι όμως φίλοι του προσπαθούν να τον πείσουν να συμμετέχει στα πειράγματα που κάνουν οι ίδιοι σ' αυτούς τους μαθητές, να τους διακόπτει όταν

μιλάνε και να τους λέει να επιστρέψουν στην πατρίδα τους.

Στόχος του Παύλου είναι να κάνει τους φίλους του να σταματήσουν αυτή τη συμπεριφορά. Δεν επιθυμεί να χαλάσει τη φιλία του μαζί τους, αλλά πιστεύει ότι τέτοιου είδους πειράγματα σε βάρος των νέων συμμαθητών τους είναι άδिका. Πιστεύει ότι είναι πολύ ενδιαφέρον να έχουν συμμαθητές από άλλες χώρες και ότι σε μια δημοκρατική κοινωνία όλοι μπορούν να ζήσουν αρμονικά.

- Γιατί θεωρείς σημαντικό να πετύχει ο Παύλος αυτόν τον στόχο;**
- Ποιος νομίζεις ότι μπορεί να τον βοηθήσει σε αυτήν την προσπάθεια;**

- Τι θα αλλάξει στην καθημερινή ζωή όλων, εάν καταφέρει να πείσει τους φίλους του να αλλάξουν συμπεριφορά;
- Γνωρίζεις άλλες παρόμοιες προσπάθειες και από ποιους;

Σε μια δημοκρατική κοινωνία όλοι έχουμε το δικαίωμα στην πληροφόρηση. Κάθε πολίτης οφείλει να ενημερώνεται για όσα συμβαίνουν στον τόπο του, αλλά και σ' όλο τον κόσμο. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, δηλαδή οι εφημερίδες, τα περιοδικά, η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και οι αφίσες μας ενημερώνουν.

Διαβάζοντας με τους γονείς μου τις εφημερίδες βρήκαμε ένα άρθρο που νομίζω ότι έχει σχέση με τη δημοκρατία στην καθημερινή μας ζωή.

Ζούμε μαζί και σεβόμαστε τα δικαιώματα των άλλων

3. Αφού διαβάσετε κι εσείς το παρακάτω άρθρο, να συζητήσετε και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

Το κάπνισμα στους δημόσιους χώρους

Ένας τρόπος για να είμαστε υγιείς, είναι η ενθάρρυνση των κατοίκων της Ελλάδας να σταματήσουν το κάπνισμα.

Η ελληνική κυβέρνηση μελετά την απαγόρευση του καπνίσματος

σε όλους τους δημόσιους χώρους. Έτσι θα προστατευθούν και οι παθητικοί καπνιστές, όσοι δηλαδή δεν καπνίζουν και βρίσκονται ή εργάζονται σε χώρους με πολύ καπνό, όπως τα εστιατόρια, οι καφετέριες και αλλού.

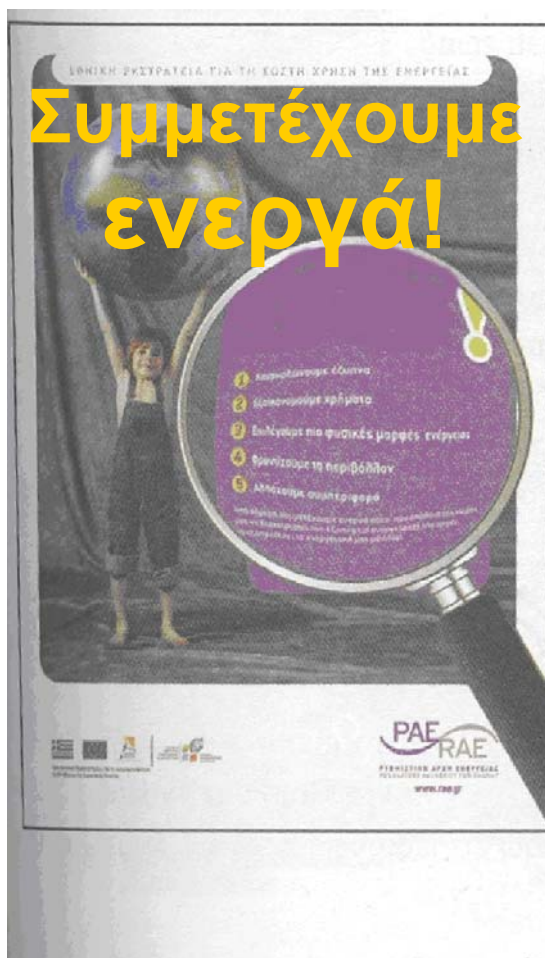
Ορισμένοι άνθρωποι θεωρούν ότι είναι άδικη η απαγόρευση του καπνίσματος. Πιστεύουν ότι η κυβέρνηση δεν μπορεί να στερήσει το δικαίωμα ενός ανθρώπου να καπνίζει, όταν βρίσκεται σε έναν χώρο διασκέδασης.

Αντίθετα, κάποιοι άλλοι υποστηρίζουν ότι με την απαγόρευση αυτή προστατεύονται οι παθητικοί καπνιστές και παράλληλα αποτρέπονται οι νέοι από το κάπνισμα.

(Σύνθεση άρθρων που δημοσιεύθηκαν στον ημερήσιο τύπο)

- Ποια είναι η άποψή σας; Πρέπει να απαγορευθεί το κάπνισμα στους δημόσιους χώρους ή όχι;
- Νομίζετε ότι μια τέτοια απαγόρευση ταιριάζει σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.

Ζούμε μαζί και συμμετέχουμε στις κοινές προσπάθειες

Εγώ πιστεύω ότι αυτή η αφίσα που είδα αφορά τη δημοκρατία στην καθημερινή μας ζωή.

Εθνική εκστρατεία σημαίνει να συμμετέχουμε όλοι εθελοντικά σε μια κοινή προσπάθεια, επειδή το θεωρούμε σωστό και αναγκαίο.

4. Να παρατηρήσετε την αφίσα και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

- **Αφού το θέμα είναι τόσο σημαντικό, γιατί το κράτος ζητά να συμμετέχουμε και δεν επιβάλλει νόμους και ποινές;**
- **Πώς μπορούμε να συμμετέχουμε ενεργά;**
- **Μπορείτε να υποθέσετε τι επιπτώσεις θα έχει στην καθημερινή μας ζωή, εάν δεν συμμετέχουμε σε αυτήν την κοινή προσπάθεια;**

Μάθαμε ότι...

Η δημοκρατία ως τρόπος ζωής εφαρμόζεται στην καθημερινή μας επαφή με τους συμμαθητές μας, τους ανθρώπους της γειτονιάς, με όλα τα μέλη της κοινωνίας που ζούμε.

Η δημοκρατική μας συμπεριφορά, δηλαδή η συμμετοχή στις κοινές προσπάθειες, ο σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων καθώς και των κανόνων και των νόμων του κράτους, εξασφαλίζει την αρμονική συμβίωση και την ευημερία.

Κεφάλαιο 5

Τι έμαθα ως τώρα;

1. Συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις που ταιριάζουν:

Δημοκρατία είναι το
όπου ηπηγάζει από
τον

Το πολίτευμα της χώρας μας είναι

.....
Ο λαός τους
αντιπροσώπους του, τους

.....
Αυτοί εκλέγουν τον

..... Το κύριο έργο της
Βουλής είναι η
και ο

2. Πολλοί άνθρωποι κατοικούν σε πολυκατοικίες. Σε μια πολυκατοικία μπορεί να δημιουργούνται

καθημερινά προβλήματα, λόγω της συμβίωσης πολλών και διαφορετικών ανθρώπων.

Στην πολυκατοικία της εικόνας μας ο κύριος Χρήστος που μένει στον 3ο όροφο, ακούει κάθε Σάββατο μεσημέρι δυνατά μουσική. Οι

υπόλοιποι ένοικοι παραπονιούνται, αλλά αυτός δεν αλλάζει συμπεριφορά γιατί, όπως λέει, «Δημοκρατία δεν έχουμε; Ό,τι θέλω κάνω», με αποτέλεσμα να τσακώνονται και να μη μιλάνε μεταξύ τους.

Η ηλικιωμένη κυρία που κατοικεί στο διαμέρισμα του 4ου ορόφου διαμαρτύρεται για τη θέρμανση. Όπως λέει «το καλοριφέρ ανάβει λίγες ώρες με αποτέλεσμα να κρυώνει». Οι ένοικοι του 2ου

ορόφου τής λένε ότι δεν μπορούν να πληρώνουν για θέρμανση, επειδή αυτή δεν εργάζεται πια και μένει συνέχεια στο σπίτι.

Με όλα αυτά οι σχέσεις των ενοίκων σε αυτήν την πολυκατοικία είναι πολύ άσχημες και επικρατεί αναστάτωση. Ορισμένοι από τους ενοίκους επιθυμούν να κάνουν κάτι που θα διορθώσει την κατάσταση.

Μπορείτε να τους βοηθήσετε; Τι τους προτείνετε να κάνουν για να εξασφαλίσουν αρμονική και δημοκρατική συμβίωση; Επιλέξτε τις προτάσεις που θεωρείτε πιο σωστές.

- Να ζητήσουν από τον διαχειριστή της πολυκατοικίας να καλέσει έκτακτη γενική συνέλευση των ενοίκων.**

- Να καλέσουν την αστυνομία.
- Ο διαχειριστής να αποφασίσει τις ώρες λειτουργίας του καλοριφέρ.
- Οι ένοικοι να συζητήσουν και ν' αποφασίσουν κατά πλειοψηφία για ώρες λειτουργίας του καλοριφέρ.
- Να κάνουν σύσταση σε αυτούς που παραβαίνουν τον κανονισμό.
- Να προτείνουν νέο διαχειριστή, επειδή ο τωρινός δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τα προβλήματα.

3. Να διαβάσετε κι εσείς το παρακάτω άρθρο, να συζητήσετε και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

Στους δρόμους της πόλης...
Όλοι όσοι ζούμε στις πόλεις
χρησιμοποιούμε τους δρόμους.
Τους χρησιμοποιούμε για να
μετακινηθούμε, για αγορές, για

γιορτές, για να συναντήσουμε και να μιλήσουμε με φίλους. Κάποιοι και για να παίξουν ποδόσφαιρο, για παράδειγμα! Πολλές φορές αυτοί οι δρόμοι δεν είναι τόσο καθαροί ή τόσο ασφαλείς όσο θα έπρεπε. Πολλοί φωνάζουν, εμποδίζουν τους άλλους, παραβιάζουν τα σήματα... Οι άνθρωποι μπορούν να κάνουν τους δρόμους μέρη ευχάριστα, για πεζούς και οδηγούς.

(Σύνθεση άρθρων που δημοσιεύτηκαν στον ημερήσιο τύπο)

- **Σκεφτείτε έναν κώδικα συμπεριφοράς που θα δείχνει πώς θέλετε να φέρονται οι άνθρωποι στους δρόμους της πόλης.**

Εσείς ακολουθείτε τον κώδικα συμπεριφοράς που δημιουργήσατε;

Εν συντομία

Ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται και ασκείται η κρατική εξουσία ονομάζεται πολίτευμα. Η δημοκρατία είναι ένα πολίτευμα σύμφωνα με το οποίο η εξουσία πηγάζει από τον λαό, δηλαδή ο λαός μέσω των εκλεγμένων αντιπροσώπων του ασκεί την εξουσία.

Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Από τη Βουλή, δηλαδή από τους αντιπροσώπους του λαού, προέρχεται η Κυβέρνηση και εκλέγεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που είναι και αρχηγός του κράτους.

Η Βουλή συγκροτείται από τους βουλευτές, οι οποίοι εκλέγονται άμεσα από τους πολίτες (ψηφοφόροι). Οι εκλογές διεξάγονται κάθε τέσσερα χρόνια.

Βασικό έργο των βουλευτών είναι η νομοθεσία, καθώς και ο έλεγχος των πράξεων της κυβέρνησης.

Η δημοκρατία στην καθημερινή μας ζωή σχετίζεται με το ενδιαφέρον μας για τα κοινά προβλήματα, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των κανόνων και των νόμων του κράτους.

Για να λειτουργήσει η δημοκρατία ως πολίτευμα είναι απαραίτητη η συλλογική δράση και η ενεργή συμμετοχή κάθε πολίτη.

Συμμετέχουμε στη λήψη αποφάσεων

Σ' αυτήν την ενότητα

Θα διερευνήσουμε τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνουμε αποφάσεις

- για προσωπικά θέματα
- σε έναν σύλλογο
- στην τοπική κοινωνία, δηλαδή τον δήμο μας.

Θα προβληματιστούμε και θα συζητήσουμε τι είναι ο ενεργός πολίτης.

Και σας έχουμε μία έκπληξη! Θα παίξουμε και θα θυμηθούμε όσα μάθαμε!

Κεφάλαιο 1

Ερευνώ - σκέφτομαι - αποφασίζω

Στη δημοκρατία συμμετέχουμε σε ομάδες, αναλαμβάνουμε δράσεις και παίρνουμε αποφάσεις για την επίλυση των θεμάτων που μας απασχολούν. Αποφάσεις λαμβάνουμε για προσωπικά και οικογενειακά θέματα, για ζητήματα που απασχολούν την ομάδα στην οποία είμαστε μέλη, τον σύλλογο στον οποίο ανήκουμε, τη γειτονιά και τον δήμο που κατοικούμε, την πολιτεία της οποίας είμαστε πολίτες...

Πολλές φορές είναι δύσκολο να αποφασίσουμε. Πώς μπορούμε να κάνουμε τα πράγματα πιο εύκολα;

**Πλησιάζει το καλοκαίρι και
δεν έχω αποφασίσει ακόμα τι
θα κάνω. Να πάω στο χωριό
μου η στην κατασκήνωση;**

**Θα προσπαθήσω να σε βοηθήσω.
Ας βάλουμε τα πράγματα σε μια
σειρά.
Τι θεωρείς πιο σημαντικό για τις
διακοπές σου;**

Μα φυσικά το παιχνίδι!

Πού νομίζεις ότι θα παίξεις περισσότερο;

Και στα δυο θα παίξω πολύ. Αλλά στην κατασκήνωση θα κάνω μπάνιο στην θάλασσα, ποδηλασία, θα παίξω μπάσκετ...

Πού έχεις περισσότερους φίλους;

Σίγουρα στο χωριό. Λεν είναι όμως μόνο οι φίλοι, αλλά στο χωριό θα δω τη γιαγιά και τον παππού. Στην κατασκήνωση όμως θα γνωρίσω νέους φίλους.

Οι γονείς σου τι σου προτείνουν;

Προτείνουν την κατασκήνωση, γιατί είναι πιο κοντά και μπορούν να έρχονται να με βλέπουν.

Τώρα, αφού σκέφτηκες όλα αυτά, σου είναι πιο εύκολο να αποφασίσεις;

Ναι, θα πάω στην κατασκήνωση!

1. Μελετάμε τον διάλογο των παιδιών και απαντάμε στις ερωτήσεις:

Πώς βοήθησε η Δανάη τον Αλέξανδρο να αποφασίσει πού θα πάει το καλοκαίρι;

Τι έλαβε υπόψη του ο Αλέξανδρος για να πάρει τελικά μια απόφαση;

2. Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει...

Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποτελείται από τους διδάσκοντες σε κάθε σχολείο. Αυτός συνεδριάζει και παίρνει αποφάσεις για διάφορα θέματα που αφορούν τη λειτουργία του σχολείου όπως το πρόγραμμα, οι εκδηλώσεις, οι επισκέψεις των μαθητών σε διάφορους χώρους κ.ά..

Οι εκπαιδευτικοί ενός δημοτικού σχολείου παρατηρούν εδώ και καιρό τη διατροφή των μαθητών στα διαλείμματα και στο Ολοήμερο

σχολείο, επειδή η διατροφή των παιδιών είναι ένα σημαντικό ζήτημα.

Διαπίστωσαν ότι πολλοί μαθητές δεν έχουν σωστές διατροφικές συνήθειες και καταναλώνουν

τροφές, οι οποίες δημιουργούν προβλήματα στην υγεία τους και τους προσθέτουν παραπάνω βάρος.

Επειδή το σχολείο πρέπει να ασχολείται και με θέματα που αφορούν την υγεία των μαθητών, οι εκπαιδευτικοί αποφάσισαν να συζητήσουν το θέμα στη συνεδρίαση του Συλλόγου Διδασκόντων του σχολείου τους. Σκοπός τους ήταν να αποφασίσουν τι μπορεί να κάνει το σχολείο γι' αυτό το πρόβλημα.

Για να οδηγηθούν στην απόφαση τους ακολούθησαν τα παρακάτω βήματα:

Συζήτησαν το πρόβλημα, ανέλυσαν τις αιτίες και τις επιπτώσεις του προβλήματος.

**Πρόβλημα:
Διατροφικές συνήθειες των μαθητών**

Έθεσαν τον στόχο.

**Στόχος:
Η επίτευξη της υγιεινής διατροφής**

Διατύπωσαν εναλλακτικές προτάσεις.

Προτάσεις:

- Να γίνει μια συνάντηση για την ενημέρωση των γονέων, επειδή η διατροφή των μαθητών αφορά την οικογένεια.
- Να ενημερωθούν οι μαθητές από ειδικούς, έτσι ώστε να γνωρίζουν τι και πόσο πρέπει να τρώνε.
- Όλη η σχολική κοινότητα να ξεκινήσει ένα πρόγραμμα για τη διατροφή, στο οποίο θα διερευνήσουν τις διατροφικές συνήθειες των μαθητών και των οικογενειών τους. Σε συνεργασία με διατροφολόγο να δημιουργήσουν το οικογενειακό τους διαιτολόγιο, το οποίο θα ακολουθούν και στο σχολείο (διαλείμματα-Ολοήμερο σχολείο).

Αξιολόγησαν τις εναλλακτικές προτάσεις.

Αξιολόγηση προτάσεων:

Έθεσαν κριτήρια

- τη συμμετοχή των ίδιων των μαθητών
- τη συμμετοχή των γονέων
- άμεσα αποτελέσματα

Αποφάσισαν κατά πλειοψηφία.

Απόφαση:

Την εφαρμογή της τρίτης πρότασης, επειδή με αυτόν τον τρόπο θα συμμετέχουν οι ίδιοι οι μαθητές κι έτσι θα αποκτήσουν ενδιαφέρον γι' αυτό που τρώνε και θα θέσουν βασικές αρχές της καλής διατροφής, ατομικής και οικογενειακής.

Να συζητήσετε:

- Ποια βήματα ακολούθησαν τα μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων;
- Με ποιον τρόπο αξιολόγησαν τις εναλλακτικές προτάσεις;
- Πώς αποφάσισαν να εφαρμόσουν την τρίτη πρόταση;

3. Η τάξη σας πρόκειται να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα. Προτείνετε θέματα που σας ενδιαφέρουν και που αφορούν το περιβάλλον, την υγεία, την πόλη σας κ.ά.. Να συζητήσετε και να προσπαθήσετε, να αποφασίσετε το θέμα του προγράμματος, ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα.

Προτάσεις	Κριτήρια αξιολόγησης προτάσεων	Απόφαση

Όταν καταλήξουμε σε μια απόφαση το Μαθητικό Συμβούλιο θα την μεταφέρει στο Σύλλογο Διδασκόντων.

Μάθαμε ότι...

Οι άνθρωποι καθημερινά παίρνουν αποφάσεις είτε σε ατομικό είτε σε συλλογικό επίπεδο. Για να διευκολυνθούν στη λήψη αποφάσεων, καλό είναι:

- να διατυπώνουν τον στόχο, δηλαδή το επιθυμητό αποτέλεσμα,
- να σκέφτονται και να προτείνουν εναλλακτικές λύσεις,
- να τις αξιολογούν βάζοντας συγκεκριμένα κριτήρια και τελικά
- να επιλέγουν την καταλληλότερη λύση για το συγκεκριμένο ζήτημα στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Οι αποφάσεις στον Δήμο

Όσες πόλεις έχουν πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους ή είναι πρωτεύουσες νομών, ανεξάρτητα από τον πληθυσμό τους, αποτελούν Δήμο. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που έχουν χαρακτηριστεί για ιστορικούς και άλλους λόγους ως Δήμοι και περιοχές με μικρότερο πληθυσμό. Κάθε τέσσερα χρόνια γίνονται δημοτικές εκλογές, όπου οι πολίτες εκλέγουν τον Δήμαρχο και τους Δημοτικούς Συμβούλους που θα διοικήσουν τον Δήμο τους.

Ο Δήμαρχος με το Δημοτικό Συμβούλιο φροντίζουν για όλα τα θέματα του Δήμου (καθαριότητα, φωτισμός, εκδηλώσεις, συντήρηση σχολικών κτιρίων κ.ά.). Το Δημοτικό Συμβούλιο συνεδριάζει τακτικά για να συζητά και να λαμβάνει αποφάσεις για όλα τα θέματα που απασχολούν τον Δήμο.

Στις συνεδριάσεις αυτές συζητούν κάθε θέμα. Προτείνουν διάφορες λύσεις, τις αξιολογούν και αποφασίζουν κατά πλειοψηφία.

1. Το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης μας συνεδριάζει...

Βρισκόμαστε στο Δημαρχείο της πόλης μας όπου σήμερα συνεδριάζει το Δημοτικό Συμβούλιο. Το κύριο θέμα που θα συζητηθεί είναι αυτό που απασχολεί τους κατοίκους τον τελευταίο καιρό.

Μια μεγάλη έκταση 20 στρεμμάτων ήταν μέχρι τώρα ένας σκουπιδότοπος. Πρόσφατα όμως, ο Δήμος καθάρισε τον χώρο από τα σκουπίδια και όλοι τώρα ασχολούνται με το πώς θα τον αξιοποιήσουν με τον καλύτερο τρόπο.

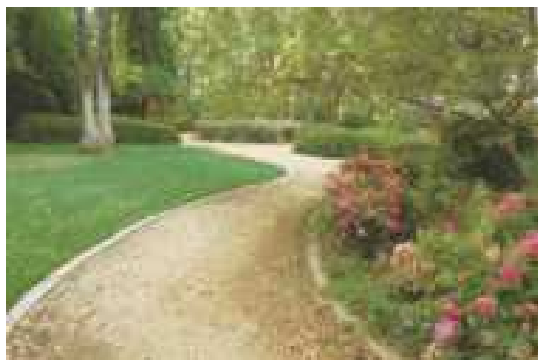

**Υπάρχουν πολλές προτάσεις για τη
ρήση αυτού του χώρου:**

**Ορισμένοι δημο-
τικοί σύμβουλοι
υποστηρίζουν ότι
πρέπει να κατα-
σκευαστεί ένα**

**εμπορικό κέντρο. Μια μεγάλη εται-
ρεία που κατασκευάζει εμπορικά
κέντρα έχει καταθέσει στον Δήμο
μια σοβαρή μελέτη. Το κέντρο αυτό
θα εξυπηρετεί τους κατοίκους της
πόλης και έτσι δεν θα χρειάζεται να
πηγαίνουν σε γειτονικές πόλεις για
τις αγορές τους, ενώ θα βρουν
εργασία πολλοί δημότες.**

**Κάποιοι άλλοι
δημοτικοί σύμβου-
λοι προτείνουν να
γίνει στον χώρο**

αυτό ένα πάρκο. Το πράσινο της περιοχής είναι ελάχιστο και έτσι τώρα είναι μια μοναδική ευκαιρία να αυξηθεί. Είναι πολύ δύσκολο να ξαναβρεθεί μια τέτοια μεγάλη έκταση, όπως αυτή, για τέτοιο σκοπό.

Ορισμένοι θεωρούν ότι σ' αυτόν τον χώρο σε συνεργασία με τον Οργανισμό

Εργατικής Κατοικίας πρέπει να δημιουργηθούν εργατικές κατοικίες. Το πρόβλημα της στέγασης είναι πολύ σημαντικό. Όλοι θέλουν να έχουν ένα δικό τους σπίτι να στεγαστούν, αλλά για ορισμένους είναι σχεδόν ανέφικτο. Γι' αυτόν τον λόγο, τώρα που βρέθηκε αυτό το μεγάλο οικόπεδο, είναι ευκαιρία να στεγαστούν κάποιες οικογένειες.

- Υποθέστε ότι η τάξη σας είναι το Δημοτικό Συμβούλιο που συνεδριάζει για την επίλυση του παραπάνω θέματος.
- Χωριστείτε σε τρεις ομάδες, όσες είναι και οι προτεινόμενες λύσεις. Κάθε ομάδα να αναλάβει να υποστηρίξει μία από τις προτάσεις. Προσπαθήστε να πάρετε μια απόφαση για τη διαχείριση της περιοχής. Θυμηθείτε τα βήματα που είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Μάθαμε ότι...

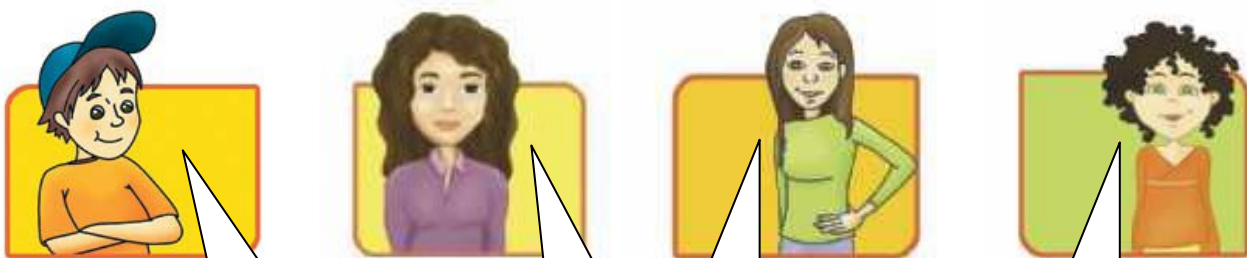
Κάθε Δήμος αποτελεί έναν οργανισμό για τη διοίκηση μιας πόλης. Οι δημοτικές αρχές εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια. Φροντίζουν για την ίδρυση και συντήρηση των

**σχολικών κτιρίων, για την αποχέ-
τευση, την καθαριότητα, το
πράσινο της πόλης κ.ά..**

**Για την πρόοδο και ανάπτυξη
της πόλης συμμετέχουν όλοι οι
κάτοικοί της με τις προτάσεις και τη
δράση τους.**

Κεφάλαιο 3

Ο ενεργός πολίτης αποφασίζει,
συμμετέχει και δρα

Τώρα που τελειώνουμε αυτή τη χρονιά, ξέρεις, κατάλαβα ότι σε όλο αυτό το βιβλίο προσπαθήσαμε να ερευνήσουμε, να μάθουμε, να προβληματιστούμε για την κοινωνία που ζούμε.

Αυτή η έρευνα με βοήθησε να αποφασίσω ότι πρέπει να συμμετέχουμε και να ενδιαφερόμαστε για όσα συμβαίνουν στη γειτονιά μας, στον Δήμο μας, στη χώρα μας,

στον κόσμο. Να έχουμε άποψη για τη ζωή μας, έτσι ώστε να φτιάξουμε μια κοινωνία καλύτερη.

Δεν θα περιμένουμε να μεγαλώσουμε για να συμμετέχουμε με την ψήφο μας μόνο! Μπορούμε να αναλάβουμε και τώρα κάποιες δράσεις.

Μπορούμε να συμμετέχουμε σε διάφορες ομάδες, συλλόγους, οργανώσεις, για να βελτιώσουμε ορισμένα θέματα που μας απασχολούν.

Και βέβαια μπορούμε να δράσουμε όλοι μαζί και ο καθένας μόνος του για την προστασία του περιβάλλοντος, της υγείας μας, των δικαιωμάτων των ανθρώπων, για να μην υπάρχει φτώχεια, βία και διακρίσεις.

Ας μην τα περιμένουμε όλα από τους άλλους. Ας αποφασίσουμε όλοι να συμμετέχουμε ενεργά, να προτείνουμε, να διεκδικούμε και να δρούμε.

Μάθαμε ότι...

Ενεργός πολίτης είναι εκείνος ο οποίος ενημερώνεται και ενδιαφέρεται για όσα συμβαίνουν στη γειτονιά του, στην πόλη του, στη χώρα του και στον κόσμο και συμμετέχει, μέσα στις δυνατότητές του, στην επίλυση τόσο των τοπικών όσο και των παγκόσμιων προβλημάτων.

Είμαστε ενεργοί και υπεύθυνοι πολίτες

... και τώρα έφτασε η στιγμή να παίξουμε, όπως σας υποσχεθήκαμε στην αρχή της Ενότητας Δ. Το παιχνίδι είναι ομαδικό και θα μας βοηθήσει να θυμηθούμε τα θέματα που επεξεργαστήκαμε αυτή τη χρονιά, να προβληματιστούμε, να συζητήσουμε μεταξύ μας στην ομάδα και να επιλέξουμε τη σωστή απάντηση όπου χρειαστεί, επιχειρηματολογώντας για την άποψή μας.

Απαιτούμενα υλικά για το παιχνίδι:

- 4 διαφορετικού χρώματος πιόνια
- 4 ζάρια

Το παιχνίδι αρχίζει:

Χωριζόμαστε σε 4 ομάδες. Η κάθε ομάδα παίρνει ένα πιόνι διαφορετικού χρώματος και ένα ζάρι.

Κόβουμε τις επόμενες σελίδες όπου υπάρχει η βάση του παιχνιδιού και η οποία αποτελείται από χρωματιστά τετράγωνα. Τα πράσινα τετράγωνα αντιστοιχούν σε μια ερώτηση, τα κόκκινα σε μια ποινή.

Όλες οι ομάδες ξεκινούν από την αφετηρία και έχουν στόχο να φτάσουν στο τέρμα της διαδρομής. Κάθε ομάδα ρίχνει το ζάρι, όταν έρθει η σειρά της.

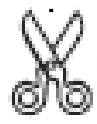
Αν πέσετε σε πράσινο τετράγωνο, ο δάσκαλος σάς διαβάζει την ερώτηση. Η ομάδα συνεδριάζει χαμηλόφωνα και ένας εκπρόσωπός της ανακοινώνει την απάντηση. Αν η απάντηση είναι σωστή προχωράτε όσα τετράγωνα γράφει η καρτέλα. Σε περίπτωση που δεν απαντήσετε σωστά, μένετε στάσιμοι.

Αν πέσετε σε κόκκινο τετράγωνο, κάτι κακό έχει συμβεί και η ποινή γι' αυτό αναγράφεται πάνω στην κόκκινη κάρτα.

Καλή επιτυχία!

18	19	20	21	22	23	24	25
17							26
16		44	45	46	47		27
15		43	τέλος		48		28
14		42			49		29
13		41			50		30
12		40		52	51		31
11		39					32
10		38	37	36	35	34	33
9							
8	7	6	5	4	3	2	1

ερώτηση 1: Αλυσίδα σούπερ μάρκετ ανακοινώνει ότι προσφέρει δωρεάν ποδήλατο στα παιδιά που θα φέρουν για ανακύκλωση τα περισσότερα κουτάκια αλουμινίου. Τι αποφασίζετε να κάνετε;

- **Αυξάνετε την κατανάλωση αναψυκτικών σε αλουμινένια κουτάκια για να κερδίσετε το ποδήλατο.**

- **Μειώνετε την κατανάλωση αναψυκτικών και από τα χρήματα που εξοικονομείτε αγοράζετε το ποδήλατο.**

προχωράτε 4

ερώτηση 2: Τι σημαίνει «ελευθερία του τύπου»;

- Δεν χρειάζεται να πληρώνουμε χρήματα για την αγορά εφημερίδων και περιοδικών.

- Στον τύπο (εφημερίδες, περιοδικά κ.ά.) μπορούν να εκφράζονται ελεύθερα όλες οι απόψεις.

προχωράτε 3

ερώτηση 3: Στην είσοδο της παιδικής χαράς της γειτονιάς σας υπάρχει πινακίδα που γράφει:

«Απαγορεύεται η είσοδος σε σκύλους». Ποιος έχει πάρει αυτή την απόφαση;

προχωράτε 3

ερώτηση 4: Δημοκρατία στην καθημερινή ζωή είναι:

- Να λέω τη γνώμη μου ελεύθερα.
- Να λέω τη γνώμη μου ελεύθερα και να σέβομαι τη γνώμη των άλλων.

προχωράτε 3

ερώτηση 5: Τι σημαίνει μεταφορικά η φράση «κράτα με να σε κρατώ να ανεβούμε στο βουνό»;

- Βοηθάμε ο ένας τον άλλον για να κάνουμε ορειβασία.
- Για να πετύχουμε τον στόχο μας πρέπει να συνεργαζόμαστε.

προχωράτε 3

ερώτηση 6: Κάθε πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει το δικαίωμα να ζει και να εργάζεται σε οποιαδήποτε χώρα - μέλος της Ένωσης επιθυμεί.

- Σωστό

- Λάθος

προχωράτε 2

ερώτηση 7: Έλληνας πολίτης είναι:

- Κάθε κάτοικος της Ελλάδας.

- Εκείνος που γεννήθηκε από Ελληνίδα μητέρα ή Έλληνα πατέρα και κατοικεί στην Ελλάδα.

προχωράτε 2

ερώτηση 8: Ενεργός και υπεύθυνος πολίτης είναι:

- Αυτός που ψηφίζει στις εκλογές.
- Αυτός που ψηφίζει στις εκλογές και ενδιαφέρεται για τα κοινά προβλήματα.
- Αυτός που ψηφίζει στις εκλογές, ενδιαφέρεται για τα κοινά προβλήματα και συμμετέχει στην επίλυσή τους.

προχωράτε 4

ερώτηση 9: Τι σημαίνει η φράση του Βολταίρου «διαφωνώ με αυτό που λες, αλλά θα υπερασπιστώ το δικαίωμά σου να το λες»;

προχωράτε 3

ερώτηση 10: Οι βουλευτικές εκλογές με βάση το Ελληνικό Σύνταγμα διενεργούνται:

- Κάθε δύο χρόνια.
- Κάθε τέσσερα χρόνια.
- Κάθε πέντε χρόνια.

προχωράτε 2

ερώτηση 11: Σε ποιες κατηγορίες διακρίνονται τα δικαιώματά μας;

προχωράτε 2

ερώτηση 12: Η Βουλή είναι:

- Το σύνολο των ψηφοφόρων.
- Το σύνολο των εκλεγμένων αντιπροσώπων του λαού.

προχωράτε 2

**ερώτηση 13: Κάθε δικαίωμα γεννά
και μια υποχρέωση**

- Σωστό
- Λάθος

προχωράτε 2

**ερώτηση 14: Με ποιον τρόπο οι
πολίτες ελέγχουν την Κυβέρνηση;
προχωράτε 3**

**ερώτηση 15: Σε ποιες από τις
παρακάτω ομάδες συμμετέχετε
υποχρεωτικά και σε ποιες
προαιρετικά;**

- Ομάδα σκακιού.
- Οικογένεια.
- Ποδοσφαιρική ομάδα.
- Σχολείο.

προχωράτε 2

ερώτηση 16: Κάθε άνθρωπος είναι ελεύθερος να επιλέγει το θρήσκευμά του.

- Σωστό
- Λάθος

προχωράτε 2

ερώτηση 17: Ποιο είναι το πολίτευμα της Ελλάδας;

προχωράτε 2

ερώτηση 18: Υπεύθυνοι για την προστασία του περιβάλλοντος είναι

- Οι κυβερνήσεις.
- Οι πολίτες.
- Όλοι οι παραπάνω.

προχωράτε 2

**ερώτηση 19: Τι σημαίνει η φράση
«σκέψου παγκόσμια, δράσε
τοπικά»;
προχωράτε 4**

**ερώτηση 20: Ποιες κοινές ανάγκες
έχει ένα παιδί που ζει στην Αφρική,
ένα παιδί που ζει στην Β. Αμερική
και ένα που ζει στην Ασία;
προχωράτε 4**

Δεν πήγατε στην προπόνηση της ομάδας σας.

Πίσω 1 τετράγωνο

Δεν περάσατε από τις διαβάσεις των πεζών.

Χάνετε ένα γύρο.

Αφήσατε τις βρύσες του σχολείου ανοιχτές για να παίξετε με το νερό.

Χάνετε ένα γύρο.

Καταστρέψατε την κούνια της παιδικής χαράς και φύγατε χωρίς να ειδοποιήσετε την αρμόδια υπηρεσία του Δήμου.

Χάνετε ένα γύρο

Αποκτήσατε το κατοικίδιο που τόσο επιθυμούσατε, αλλά δεν το φροντίζετε. Πίσω 2 τετράγωνα

Αφήσατε τα ποδήλατά σας στη ράμπα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Πίσω 2 τετράγωνα

Πήγατε εκδρομή στο δάσος και φεύγοντας δεν μαζέψατε τα σκουπίδια σας.

Πίσω 2 τετράγωνα

Ενότητα Β: Έχουμε δικαιώματα και υποχρεώσεις

(συνέχεια από 1ο τόμο)

Κεφάλαιο 2:

Υπερασπιζόμαστε τα δικαιώματά μας.....7

Κεφάλαιο 3:

Η ελληνική πολιτεία προστατεύει τα δικαιώματά μας.....19

Κεφάλαιο 4:

Τι έμαθα ως τώρα35
Εν συντομία40

Ενότητα Γ: Ζούμε στη δημοκρατία

Κεφάλαιο 1:

Τι είναι δημοκρατία;44

Κεφάλαιο 2:

Το δημοκρατικό πολίτευμα της Ελλάδας.....51

Κεφάλαιο 3:

**Πώς λειτουργεί το Ελληνικό
Κοινοβούλιο.....59**

Κεφάλαιο 4:

**Η δημοκρατία στην καθημερινή
μας ζωή70**

Κεφάλαιο 5:

Τι έμαθα ως τώρα81

Εν συντομία86

Ενότητα Δ: Συμμετέχουμε στη λήψη αποφάσεων

Κεφάλαιο 1:

**Ερευνώ - σκέφτομαι –
αποφασίζω89**

Κεφάλαιο 2:

Οι αποφάσεις στον Δήμο101

Κεφάλαιο 3:

**Ο ενεργός πολίτης αποφασίζει,
συμμετέχει και δρα.....108**

Κεφάλαιο 4: Τι έμαθα ως τώρα ...111

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.